

Александра С. Стошић¹
Универзитет у Нишу
Филозофски факултет
Департман за србистику
<https://orcid.org/0009-0009-0651-6714>

ЈУЖНА СРБИЈА У ПУТОПИСИМА ДУБРОВЧАНИНА СПИРЕ КАЛИКА

У раду се говори о путописним белешкама *Из Београда у Солун и Скопље с Београдским њевачким друшћивом* заборављеног Дубровчанина Спира Калика. Посебан осврт рада је на доживљају данашње Јужне Србије и градова које је том приликом Калик посетио. Уз реалистични приказ тек ослобођених српских крајева од Турака, својствен за путопис као књижевну врсту, дата је и лирска нота која нас повезује са карактером аутора Спира Калика, заборављене и скрајнуте личности која је оставила видљиве трагове на пољу српске културе.

Кључне речи: Спира Калик, Јужна Србија, путопис, Београдско певачко друштво

Увод

Бележење са путовања био је омиљен изазов многим писцима 19. века. Душан Иванић у *Српска њријовијейка између романтике и реализма (1865-1875)* истиче да је код писаца друге половине 19. века постојао својеврсни књижевни манир да се и у насловима тако писало: *с њуша, њушничка* или *њушћојисна њријовейка*. „Познато је”, пише Иванић, „да је путовање један од најстаријих и најраспрострањенијих заплета и да се налази у основи централних дјела људске културе. Тако је и старија српска књижевност великим дијелом путописно-путничка, као што је и усмена књижевност, и приповијетка и јуначка пјесма, супстанцијално-развијање збивања на путу.” (Ivanić 1976: 265). Све оно што се на путу доживи, осети и види, омогућава литерарном јунаку да, дескрипцијом и нарацијом, исказе основну тенденцију да виђено учини занимљивим.

Читалачку публику одувек су интересовали непознати крајеви, људи и догађаји, а један од разлога јесте што је ова врста књижевно-научног текста објектива те реципијенту пружа шансу да се упозна са локалитетима који су му далеки и страни. Наратор, врло често, вођен емотивним набојем, ствари приказује онаквим какве су, јер нема времена за претеривање и естетско дотеривање. У том смислу, драгоцене су путописне белешке *Из Београда у Солун и Скопље с Београдским њевачким друшћивом* Дубровчанина Спира Калика. Ове путописне белешке значајне су из више разлога, а два су најважнија: упознавање са животом и делом запоста-

¹ aleksandrastosicd@gmail.com

Ауторка је стипендисткиња Министарства науке, технолошког развоја и иновација.

вљеног дубровачког Србина Спирије Калика² (1858 – 1909) и упознавање са животом градова и људи Јужне Србије након турског ослобођења. Познато је да је српску књижевност, у периоду од средине 19. века до избијања Балканских ратова, обогатио један нови дискурс путописне прозе. Основна сврха ових путописа била је да се оснаже српски националистички аргументи којима су поједини географски простори припадали српској нацији (Atanasković 2015: 36). С тим у вези, ови путописи су били богати демографским подацима, историјским чињеницама, али и импресијама са путовања самих аутора који дају посебну ноту путопису као књижевном жанру.

Путописна проза Спирије Калика

Постоје људи, како истиче Горан Максимовић (Maksimović 2019:47), који својом благом и ненаметљивом природом ипак оставе трага у срединама где су боравили и стварали. За Спирију Калика, Србина католика из Дубровника, важне су биле три средине у којима је провео највећи део свог живота: Дубровник, Ниш и Београд. Међутим, „поседна и највећа страст Спирије Калика била музика и хорско пјевање.” (Maksimović 2019: 48). Након доласка у Београд, Калик се укључио у рад Београдског певачког друштва, чији је диригент тада био Стеван Стојановић Мокрањац. Са певачким друштвом Калик је „у накрст“ прешао целу Србију, а издвајају се три важна путовања и наступа Београдског певачког друштва: једно на прославу годишњице Ивана Гундулића у Дубровнику 1893. године, друго у Солун и Скопље 1894. године, а треће у Софију и Цариград 1895. године. Управо са тог другог путовања и настале су „путничке белешке” Спирије Калика *Из Београда у Солун и Скопље с Београдским њевачким друшћивом*, објављене исте године, када се одвило путовање, у Београду, у „Штампарији Петра К. Танасковића – до Делијске чесме” (Maksimović 2019: 48). О путописној прози Спирије Калика писала је и Ирена Арсић у једној од најзначајнијих студија која тематизује везу између македонске и српске културе – *Београдско њевачко друшћиво на њосћовању у Македонији 1864. њодине: Велес, Скопје и Куманово у њућњојису Сћира Калика* (2016).

У предговору поменутог путописа сам аутор истиче:

„Свесно свог задатка и верно својој девизи „Песмом за Српство“, ово је друштво за неколико година прешло у накрст целу Србију ширећи српске песме и изводећи их у дивним и хармоничним композицијама наших најомиљених уметника: Мокрањца, Маринковића, Топаловића, Јенка, Хавласа, и т. д.” (Kalik 1894: 5).

У том периоду, после ослобођења од Турака, био је прави изазов обилазити крајеве Старе Србије и у националном и патриотском набоју певати о српству. Обновљена интересовања српских путописаца за просторе Македоније нарочито

² Рођен је у српској грађанској породици у Дубровнику 16. јула 1858. године. Био је професор филологије. Након трогодишњег рада у Дубровачкој гимназији, 1882. године долази у Србију, најпре у Нишку гимназију и заједно са Стеваном Сремцем, Живаном Живановићем и групом интелектуалаца наредних шест школских година проводи у овоме граду у коме оставља огроман допринос у развоју културе. Био је активни учесник у оснивању Народног позоришта у Нишу 1887. године и иницијатор и оснивач Црквеног певачког друштва „Бранко“ 1888.

постају интензивна после српско-турских ратова 1875–77. године и Берлинског конгреса одржаног средином наредне 1878. године. Спира Калик није једини путописац који је са оваквом лиричношћу писао о овим крајевима. Ови простори су постали прави изазов за путовања и путничке записе српских писаца и њихова сведочења о земљи, људима, поднебљу и језику, све до почетка Балканских ратова 1912. године. Издвајају се три драгоцене путописа која обликују уметничку слику македонског поднебља: књига Стојана Новаковића *С Мораве на Вардар* (1886), Бранислава Нушића *Крај обала Охридској језера* (1894) и већ поменуто дело Спира Калика *Из Београда у Солун и Скопље с Београдским њевачким друшћивом* (1894) (Maksimović 2019: 49).

У већ поменутом предговору које има полемички карактер, писац са намером да се ослободи паланачких предрасуда о раду Београдског певачког друштва, указује на уметничку и националну мисију уметника. Издваја градове које је Друштво за само пар година рада обишло и у које је запевало праве српске песме. Како би избегао негативне коментаре, Калик истиче да циљ ове књиге није полемика са савременицима и расправка о паланачком менталитету, о погубном „црву раздора”, који подгриза све српске установе и као демон омета српство да „смело и решително корача” путем уметничког напретка, „који сви културни народи поштују и с највећом заинтересованостју прате и потпомажу (Kalik 1894: 6).

Горан Максимовић, анализирајући поменуте путописне белешке, истиче три наративна поступка Спира Калика: „приказивање седмодневног путовања и турнеје Београдског певачког друштва у Солуну и Скопљу, што је и била почетна намјера и циљ ове књиге, медитативне дигресије у форми унутрашњег монолога о природи, о грађевинама, о историји, које су слике с путовања будиле у пишчевој машти и свијести, опис поднебља и људи са успјешним опсервацијама природе, са легендама о мјестима, са панорамским приказима градова, са документованим пописима њихових житеља, са фотографијама знаменитих грађевина и природних љепота” (Maksimović 2019: 50).

Преко сва три наративна сегмента у путописним белешкама могуће је сагледати Јужну Србију и градове које је током седмодневне турнеје Београдско певачко друштво обишло: Ниш, Лесковац, Грделица, Врање и Врањска Бања. Поред слике прелепих пејзажа, Калик се дотиче и друштвено-политичке уређености градова Јужне Србије након ослобођења од Турака, менталитета народа који тамо живи и онога, по њему можда и најважнијег, жеље за културним и уметничким узрастањем.

Јужна Србија у путописима Спира Калика

Путовање возом буди у писцу „путничких бележака” различите успомене и размишљања. Подсећа га на пределе Далмације, у којој је певачко друштво боравило претходне године, а озвездано небо које посматра са прозора купеа подстиче у њему песничку егзалтацију и национални занос:

„Ох! лепо ли си, српско небо, било да си над Србијом, било да си над Далмацијом или Маћедонијом, било да си над Босном, било да те сунце обасјава, било да те

месец расветљује, ти си доиста божанствено дело!” (Kalik 1894: 3).

Док из воза, који је „креће из Београда у 10 час. и 50 мин. увече” писац посматра прелепе пределе Србије у њему патриотска осећања, национална и културна мисија самог Београдског певачког друштва у неослобођеним српским крајевима, неминовно намећу размишљања и о српској неслози, о партијским размирицама и нетрпељивости, која даје непријатељима снаге да нас савладају и потискују и тамо где су неупоредиво слабији од српског народа. Писац се пита зашто сав српски народ није опијен овом врстом жарког родољубља које краси чланове Београдског певачког друштва (Maksimović 2019: 51).

Писац као да је имао намеру да циљано прикаже оне крајеве Србије који су дуго били под ропством. Нигде у путопису се не спомињу места и градови између Београда и Ниша, већ је прва долазна тачка Ниш и ту настаје и прво разочарење чланова Београдског певачког друштва.

Ниш у путописима Спире Калика

Долазак у Ниш, град у коме је писац провео већи део свог живота и где је неуморно радио на културном пољу у њему буди узбуђеност, али и прво разочарење. Наиме, после завршетка студије класичне филологије у Бечу и Грацу, Калик је одлучио да дође у Србију, где је од 1882. био професор у српским гимназијама. Најпре је, пуних седам година, до 1889. године предавао у Нишу, у граду у којем се врло активно укључио у оснивање кључних културних институција, какво је било Народно позориште, 1887, као и Црквено певачко друштво „Бранко” 1888. (Arsić 2016: 102). У томе је сарађивао са Стеваном Сремцем и Живаном Живановићем.

„...када ме је друг, који се беше дотле сит наспавао, трже за руку, казавши ми, да смо прешли Алексинац и да ћемо за неколико минута стићи у Ниш.“ (Kalik 1894: 5 – 6).

На нишкој железничкој станици, путнике су дочекали чланови Јеврејског певачког друштва, али никога није било из нишког Певачког друштва „Бранко” за чије је оснивање већим делом био задужен и Спира Калик. Писца то збуњује и оставља у неверици, а затим се присећа како су их на величанствен начин у току прошлогодишњег путовања у Дубровник, дуж пруге од Земуна до Ријеке, дочекивала певачка друштва да им са својим заставама и песмама пожелеле срећан пут, а овде у Србији, у Нишу, владала је апатија и незаинтересованост.

„У Нишу нас очекиваше двојако изненађење: морално и материјално. Нисмо се мало изненадили, када не затекосмо на станици ниједног члана нишког пев. Друштва „Бранко“, које од толико година постоји, у место да изађе корпоративно, да поздрави свога старијег брата „Беогр. .п. друштво“, који иде у далеке српске крајеве у тако важној и племенитој мисији. Када смо лане путовали у Дубровник, свуда дуж пруге Земун – Фијуме излазила су пев. Друштва на станице, да вас поздраве и да нам пожелеле срећан пут и дочекала нас, при повратку, са својим заставама и песмама, а овде, у нашој рођеној Србији, нигде никога ни од корола, сем неколико чланова јев. пев. Друштва са својим председником. Ох, апатио! Како ли си јако

овладала нашим срцима! Хоће ли једном нестати и код нас време, да нам делима буду побуде одушевљења и родољубље, а не само ручун и задњи смерови!” (Kalik 1894: 6 – 7).

На симболичан начин, чланове Београдског певачког друштва, уместо браће и колега, у Нишу је дочекала киша и претеране цене кафе на железничкој станици.

„Исто нас је тако изненадила претерана и неједнака цена белој кафи; најмање смо плаћали шољу 80 пара дин, а било их је, који су је плачали до пет па и шест гроша. Од оваквих изненађења могла би путнике поштедети наша железничка управа, јер она њима нису ни најмање пријатна.” (Kalik 1894: 7).

Након преседања у други вагон, путници су наставили путовање ка југу, у топлије крајеве који су доносили „разведравање”, док се писац питао „Шта се то десило са његовим градом?”.

Лесковац у путописима Спира Калика

Следећа станица воза који је путовао из Ниша био је Лесковац. У путничким белешкама Спира Калика сусрет са овим градом доноси видљиву промену расположења и енергије. На изванредан начин наратор је приказао трговачки менталитет Лесковчана који се није променио ни до дана данашњег.

„На лесковачкој станици затекосмо по утврђеном обичају с оне стране ограде железничке станице разне продавце, који преко прошћа пружаху своје чиније пуне разне ђаконије. Када воз стаде, наста од њих грозна вика; једни нуде пиле, други ракију, трећи ђевапчиће, четврти јагњећину, пети кобасице и друга којеквакв јела; неки од наших куповаху те понуде из дуга времена, други само да роше новац, трећи богме и из апетита, који спопадне човека, не знам ни сам како, када путује, те може да једе разна јела у свако доба. Стомак, опрости Боже, постаде као државна каса, у коју се само трпа и никад доста нема.” (Kalik 1894: 8).

Посматрано у кључу првог наративног поступка, доласком у Лесковац, долази до изражаја Каликова умешност вођења динамичне наратије и приказа простора и људи на железничком путу од Београда до Врања и даље до Скопља, затим долином Вардара преко Велеса и Демир капије, до Солуна, а потом и повратак од Солуна до Скопља и Врања, преко Лесковца и Ниша до Београда (Maksimović 2019: 50).

Као што можемо видети из путничких бележака, ни у Лесковцу, осим трговачке атмосфере, Београдско певачко друштво није дочекано од стране колега. Пажња писца превасходно је задржана на атмосфери која је владала у граду и на менталитет Лесковчана.

Грделичка клисура и легенда о настанку Моминог камена

Након кратке паузе у Лесковцу, без дужег задржавања, воз креће путем Врања. Наставак путовања и пролазак кроз пределе „романтичне Грделичке клису-

ре”, сусрет са „Моминим каменом”, као величанственим спомеником природе, који подсећа писца и на предање о постанку тога локалитета које је читао у Милићевићевој *Краљевини Србији* знатно поправљају претходне суморне утиске путника које су понели из Ниша (Maksimović 2019: 52).

На овом месту изражен је трећи наративни поступак аутора „у којем су изложене путописне опсервације Јужне Србије са Врањем, Македоније са Скопљем и егејског Повардарја са Солуном, са излагањем легенди о појединим локалитетима (као што је предање о Момином камену у Грделичкој клисури, које Калик казује знатижељним сапутницама из пјевачког друштва)” (Maksimović 2019: 51). Исто тако, сусрећемо се са описом брдовитог предела којим је пролази воз на путу до Солуна.

„Морава протицаше кроз брежуљке, који се постепено све већма дизаху, они беху већином богати вегетацијом и покривени шумом до врха. Сунце мало по мало беше отело превласт над облацима и сијаше најлепшим својим сјајем, те обасјаваше овај красни предео својим злаћаним зрацима. То чињаше такав ефекат, да ни један израз није тако силан, да би могао верно представити ову слику онеме, који то није својим очима видео.” (Kalik 1894: 9).

Спира Калик истиче како је више пута пролазио Грделичком клисуром, али сваки пут она је њему откривала нове лепоте које на претходном путовању није видео. Утисак је јачим чинило приближавање чувеном Момином камену.

„Подигох очи и ведех неколико каменова, које стоје усправно. Једна пак стена беше се истакла од осталих и јака уобразиља могла би у њој видети слику неке девојке.” (Kalik 1894: 9).

Писац своје описивање природног предела прекида уношењем фолклорних елемената у свој текст. Спира Калик дословно преноси целу легенду о настанку Моминог камена коју је прочитао у Милићевићевој *Краљевини Србији*:

„Нека девојка белила платно, па имала куче уза се; кад угреје врућина, завуче се негде у хлад и легне. На један мах мајка те девојке (моме) спази из далека турску војску, где се примиче и викну кћер да бежи кући. Девојка сабере платно и стаде бежати, али се сети кучета и измичући ваљбање га осврћући се и застајкивајући, да би га довадила. Али мати, која беше смотрила кћер мислећи да се она осврће да гледа војнике, цикне и прокуне је тешко: - Еј, кћери, кћери, да Бог да се окаменила и ти и то твоје псето.

Клетва се збуде!...

И девојка с платном на глави, и ниже ње псето, претворише се у камен, и то се данас зове: Момин камен” (Kalik 1894: 10).

У фолклорним истраживањима овакав тип клетве са компонентом камена јавља се, поред народних епских песама, и у делу Петра Петровића Његоша. У народном стваралаштву обично се куне од љуте невоље, али и из најдубље љубави и посвећености према човеку. Саме казне и клетве могу имати и библијско утемељење. Познато је да је овај тип клетви, с компонентом *камен*, један од тежих, што

се контекстуално може пратити у народној поезији, али и у народним говорима. У *Речнику Њејошева језика* налазимо: *стати (коме) с каменом и стати каменом; скаменији се (уста, вилице...)* (*Речник Њејошева језика*, 1983: 342).

Спира Калик је легенду причао женском делу Друштва, док је воз наставио кроз тунеле клисуре ка Врању, где су путници дочеком Врањанаца били пријатно изненађени.

Врање и Врањска Бања у путописима Спира Калика

Пут ка Македонији доносио је боље расположење и одушевљење путника. Врањанци су за долазак Београдског певачког друштва сазнали из новина и искористили су прилику да сачекају воз, позову Друштво и уговоре један концерт у њиховом повратку.

„Врањанци, који из новина дознаше за наше путовање, изађоше нам у сусрет у повећем броју. Ту беше и начелник г. Бешевич, командант батаљона, неколико редова професора, познати веселац Андра Радосављевић, окружни благајник, са неким својим друговима. Сва та господа испратише нас до Ристовца и уз пут непрестано нас мољаху, да при повратку из Солуна свратимо у Врање.” (Kalik 1894: 11).

Даље путовање доноси слику одувек компликованих царинских односа и проблема на које су Срби углавном наилазили. Након успешно преброђених неспоразума са турским цариницима на граници у Зибевчу, због неповерења и подозрења према нотним књигама које је певачко друштво носило, или према књигама које су ради забаве носили поједини путници, улазак у Македонију и прво велико насеље Куманово, путописац сажето описује у форми извјештаја о броју становника, националној и верској заступљености, те стању српских основних школа, што јасно упућује да се претходно добро информисао и припремио неопходну грађу за писање „путничких бележака” (Maksimović 2019: 52).

Долазак у Врање и сусрет са локалним путевима изазвао је незадовољство код чланова певачког друштва. Уједно, писац је јасно указао на немарност власти у решавању инфраструктурних проблема.

„Пут, којим се иде у Врање тако је био гадан и искварен, да сам више пута помислио, е ћу се скрхати и окупати у каквоме поточићу, којих је било више на путу, и тако се расхладити од несносне врућине. Ваљда је тај хумани осећај и руководио окружни одбор, те није поправљао путеве, видећи да се приближује лето?!” (Kalik 1894: 71).

Слеће незадовољство изазвало је неинтересовање гостију за концерт који је Београдско певачко друштво спремило за Врањанце. И поред тога, писац са овог гостовања носи позитивне успомене и сећања. „Врање није Бог зна како велика варош. Оно има до 10 хиљада становника, али је на лепоме и здравоме месту.” (Kalik 1894: 74). На ненаметљив начин писац описује изглед града и познате знаменитости које га красе (Крстата Џамија, Црква, Марково кале...). Враћајући се из Солуна за Београд, Калик у пратњи кочијаша водича одлази на „једнодневни из-

лет” у Врањску бању (Kalik 1894: 74). На путу од Врања до Бање он се диви лепоти предела, а по доласку у Бању Калик пише: „похитасмо скоро сви да се окупамо у оној врелој лековитој води, која кључа из неколико извора, па се затим скуписмо око постављених столова у пространој сали гостионице бањске, где нас послужише доста добрим ручком“ (1894: 76). Каликове рефлексije и утисци о бањском месту лишени су детаљнијих објективних и егзактних описа и података које се срећу у претходним путничким извештајима, али ни он не пропушта да о бањском крају говори као о „дивном, романтичном и живописном месту” које омогућава да људима „лакну душевни и телесни болови” (Milić 2022: 365). Упркос похвали, С. Калик заузима критички став према општем стању у коме се налазе „напуштене и неуређене” српске бање, далеко од нивоа европских бања:

„Ох, кад би којом срећом какав паметан Србин у овој лепој, обилатој, чаробној природи, подигао елегантне паркове, модерне хотеле, лепо позориште, ова би Бања била прави рај, и онда не би наши земљаци трчали у страна купатила и трошили изван земље свој новац...” (Kalik 1894: 77).

Ка Београду, на повратку са седмодневне турнеје, Калик је приводио крају своје путописне белешке, славећи Србију и њену лепоту: „Лепа је твоја земља, сретна Србијо, лепа као што је био леп земаљски рај у првим данима човековим!” (1984:78). „Путничке белешке” Спире Калика *Из Београда у Солун и Скопље с Београдским њевачким друшћивом*, завршавају се слично како су и започете, похвалом женских чланица хора и афирмисањем уметничке, али и националне и патриотске мисије Београдског певачког друштва.

Закључак

„Путописне белешке” Калика *Из Београда у Солун и Скопље с Београдским њевачким друшћивом* дубровачког Србина католика Спире Калика објављене су 1894. године, одмах по повратку с турнеје Београдског певачког друштва у Скопље и Солун.

Иако је певачко друштво за неколико година рада обишло већи део Србије, ово путовање је драгоцено из више разлога, а један од њих је приказивање Јужне Србије и градова који су тек ослобођени турског ропства. Читалачку публику одувек су интересовали непознати крајеви, људи и догађаји, а један од разлога јесте што је ова врста књижевно-научног текста објектива те рецепијенту пружа шансу да се упозна са локалитетима који су му далеки и страни.

Из бележака Спире Калика можемо направити једну лепезу градова Јужне Србије: Ниша, Лесковца, Грделице, Врања и Врањске Бање и њиховог друштвено-политичког уређења у том периоду, менталитета људи, природе која краси читав крај Јужне Србије. „Лепа је твоја земља, сретна Србијо, лепа као што је био леп земаљски рај у првим данима човековим!”, закључује писац док се уз песму и кофер лепих успомена, преточених у текст, враћа у Београд.

Цитирана литература

- Arsić 2016: Arsić, Irena. Dubrovčani u Beogradu: O Svetom Vlahu. U: *Philologia Mediana*, god. VIII, br. 18, 2016, 99 – 108.
- Arsić 2016a: Arsić, Irena. Beogradsko pevačko društvo na gostovanju u Makedoniji 1894. godine: Skopje, Veles i Kumanovo u putopisu Spira Kalika. U: *Afirmacija, prodlabočuvanje i proširivanje na vekovnite kulturni vrski pomegju R. Makedonija i R. Srbija*, Bitola, 2016, 135 – 151.
- Atanasković 2015: Atanasković, Srđan. Proizvođenje Stare Srbije: stopama putopisca, tragom folkloru. U: *Figure neprijatelja: preosmišljavanje srpsko-albanskih odnosa*, Beograd, 2015, 35 – 54.
- Ivanić 1976: Ivanić, Dušan. *Srpska pripovijetka između romantike i realizma (1865 – 1875)*, Beograd: Institut za književnost i umetnost. [orig.] Иванић, Душан. *Српска приповијетка између романтике и реализма (1865-1875)*. Београд: Институт за књижевност и уметност.
- Kalik 1894: Kalik, Spira. *Iz Beograda u Solun i Skoplje s Beogradskim pevačkim društvom*, Beograd: Štamparija Petra K. Tanaskovića, 1894. [orig.] КалиК Спира. Калика *Из Београда у Солун и Скопље с Београдским певачким друштвом*. Београд: Штампарија Петра К. Танасковића, 1894.
- Maksimović 2019: Maksimović, Goran. Putopisna proza Spire Kalika. U: *Narodni muzej Niš*, broj 27 – 18, 2019, 47 – 57. [orig.] Максимовић 2019: Горан Максимовић, Путописна проза Спире Калика. У: *Народни музеј Ниш*, број 27-28, 2019, 47-57.
- Milić 2022: Milić, D. Matija. Banje Stare Srbije u srpskim putopisima XIX veka – prilog istoriji banjskog turizma u Srbiji. U: *Philologia Mediana*, god. IV, br. 14, Niš, 2022, 355 – 370.

Aleksandra S. Stošić

SOUTHERN SERBIA IN THE TRAVEL WRITINGS OF SPIRA KALIK FROM DUBROVNIK

Summary

The paper discusses the travel notes From Belgrade to Thessaloniki and Skopje with the Belgrade Singing Society of the forgotten Dubrovnik native Spira Kalik. A special review of the work is on the experience of today's South Serbia and the cities that Kalik visited on that occasion. Along with the realistic depiction of newly liberated Serbian regions from the Turks, characteristic of travel writing as a literary genre, there is also a lyrical note that connects us with the character of the author Spira Kalik, a forgotten and marginalized person who left visible traces in the field of Serbian culture.

Keywords: Spira Kalik, South Serbia, a travelogue, Belgrade Singing Society

